

PRZEWODNIK OŚWIATOWY

ORGAN TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ

TREŚĆ:

I. Z aktualnych zadań pracownika oświatowego na wsi

II. Z prac i doświadczeń T. S. L.

- 1) Konkurs opisu wsi
- 2) Uniwersytety powszechne i niedzielne
- 3) Półkolonje letnie w Winnikach
- 4) Sprawozdanie z akcji 3-maja z 1935 r.

III. Kronika T. S. L.

- 1) Z Zarządu Głównego
- 2) Z życia kół i czytelni
- 3) Nowe placówki

IV. Informacje o książkach

V. Komunikaty

PRZEWODNIK OŚWIATOWY

ORGAN TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ

FR. URBAŃCZYK.

Z AKTUALNYCH ZADAŃ PRACOWNIKA OŚWIATOWEGO NA WSI.

Nie łatwym jest położenie przeciętnego pracownika oświatowego na wsi. Panosząca się nędza i bieda naogół mało sprzyja pracy społecznej. Na każdym kroku pojawia się jej widmo, nawet przy sprawach, które zdawałoby się nie mają z nią nie wspólnego. To też wielu pracowników wogóle rezygnuje z pracy, twierdząc, że jest ona zgoła niemożliwą w istniejących warunkach.

Inni zaś, którzy są odporniejsi wobec nastrojów nędzy, skłonni są raczej obchodzić tę sprawę zdaleka, aniżeli dotykać jej bezpośrednio. Starają się oni oderwać uwagę swego środowiska od tego wszystkiego co przygniata człowieka do ziemi, starają się stworzyć jakiś radośniejszy nastrój, dać trochę rozrywki, zabawy i śpiewu, urządzić jakieś przedstawienie i wogóle rozruszać człowieka, zwrócić jego uwagę w innym kierunku.

Zupełnie zrozumiałe jest takie stanowisko. Istota bowiem problemu gospodarczego wsi nie jest łatwą do poznania; brak popularnych, a obejmujących całokształt zagadnienia opracowań. Co więcej fragmentaryczne przedstawienia problemu, jakie podaje prasa, nie działają zachęcająco. Również rzeczywistość chłopska działa niezmiernie deprymująco. Tyle można spotkać poczynań, które poczęte w jak najlepszym zamiarze, skończyły się odstraszać: zbankrutowane spółdzielnie, sparaliżowane w swej działalności kasy Stefczyka, nie w porę zrobione nakłady gospodarcze i ciężar długów, jakie po nich pozostały.

Z drugiej strony rozrywka, weselszy nastrój, bardziej pogodne spojrzenie na ciężką rzeczywistość są niezbędne. Nie można

bowiem podjąć niczego nowego w atmosferze znękania i przygnębienia. Atmosfera smutku działa przytłaczająco i wzmacnia bierność ludzką. Rzadko też stosunkowo rodzi się w tej atmosferze wola podjęcia nowych wysiłków, nowych prób i szukania rozwiązań, wykraczających poza zakłęty krąg znanych już, wielokrotnie wypróbowanych, a przytem bezskutecznych poczyniń.

Niewątpliwie więc pracownik oświatowy, który idzie drogą naprawy nastrojów wsi, dokonuje pracy pożytecznej. Bez zmiany bowiem nastrojów nie może być mowy o niczem nowem.

Jest to niewątpliwie pierwsze zadanie, jakie miał do spełnienia na wsi pracownik oświatowy w obliczu kryzysu gospodarczego.

Czy atoli nie czas już podejść do zagadnienia biedy i nędzy wsi od innej strony?

Ktokolwiek obcy przybędzie do wsi po raz pierwszy, spotka się napewno z zapytaniami o sprawy gospodarcze, a więc np. kiedy się skończy «ta» bieda, co się to właściwie stało, że jest tak źle, i t. p. Chłop pragnie zrozumieć, przeniknąć te niejasne i niezrozumiałe dla niego sprawy. Z najżywszem zainteresowaniem wysłuchuje informacji o różnych dziedzinach życia gospodarczego: o nadprodukcji i bezrobociu, o kartelach, o dewaluacji i inflacji i t. p. Pod wpływem ułamkowych wiadomości, które do niego docierają, powstaje on przeciw kartelom, to znów przeciw etatyzmowi, a kiedyindziej przeciw liberalizmowi gospodarczemu, nie zdając sobie sprawy z popełnianej niekonsekwencji.

Czyż wobec tego zainteresowania chłopca nie jest najpilniejszą rzeczą wytłumaczyć mu, jakie są faktyczne przyczyny dzisiejszego stanu wsi i państwa? I to wytłumaczyć nie w oderwanych fragmentach i nie pod kątem jakiejś przejściowej tendencji politycznej, lecz z całkowitym obiektywizmem, dając obraz całej rzeczywistości gospodarczej, chociażby naszkicowany w najogólniejszym zarysie.

Zdaje się, że odpowiedź na powyższe pytanie może być tylko jedna. Należy dać obraz tej rzeczywistości, chociaż będzie on pełny cieni i chociaż nie będzie źródłem łatwego optymizmu. Należy też wskazać mu istniejące możliwości zmiany na lepsze. Obraz ten wypadnie ująć w ramy cyklu pogadanek.

Jakież będą podstawowe składniki tego obrazu, jakie kwestje wypadnie przedewszystkiem naświetlić?

Przedewszystkiem istotę dobrobytu społecznego: że fundamentem dobrobytu jest nie sam pieniądź, lecz dobra gospodar-

cze, które wytwarza ludzka praca i praca maszyn z pomocą odpowiednich narzędzi; że zatem nie może być dobrobytu tam, gdzie nie pracuje pewna część społeczeństwa (bezrobotni, bezrolni i małorolni) lub zastępująca ją energja maszyn, albo gdzie niema dostatecznej ilości narzędzi i to specjalnie tych narzędzi, które są konieczne do wykonania potrzebnej pracy; że wreszcie każdy członek społeczeństwa musi pozostawać w pewnym związku (bezpośrednim lub pośrednim) z jakimś warsztatem pracy — obojętne czy warsztatem tym będzie gospodarstwo rolne, fabryka, warsztat rzemieślniczy lub też przedsiębiorstwo usług (handel, ubezpieczenia, przewóz i t. p.), a wytwórczość tego warsztatu musi równać się potrzebom związanych z nim pracowników, jeśli dobrobyt ma być ich udziałem.

Następnie należy stwierdzić dwa fakty:

1. że w Polsce posiadamy za mało warsztatów pracy,
2. że warsztaty te często nie odpowiadają naszym potrzebom, bo albo są za małe w stosunku do liczby zatrudnionych osób (gospodarstwa karłowate) lub za duże w stosunku do aktualnych naszych potrzeb (np. ilość kopalń węgla).

Skolei należałoby wyświecić ważny fakt, że wielkość produkcji przemysłowej jest zależną od ilości produktów wytwarzanych przez gospodarstwa rolne. Gospodarstwo, które tyle produkuje, ile samo zjada, nie może dać zajęcia żadnej fabryce. Ponieważ większość gospodarstw do takich właśnie należy, fabryki musiały ograniczyć swoją wytwórczość, a wielu robotników stało się ofiarą bezrobocia.

Wypadnie tu wyjaśnić, dlaczego w t. zw. okresach pomyślności gospodarczej było lepiej. Należy tu stwierdzić, że było to rezultatem uzupełnienia naszej produkcji produkcją zagraniczną. Dokonało się ono dzięki pożyczkom zagranicznym oraz dzięki pracy naszej emigracji przy zagranicznych warsztatach pracy, będącej źródłem przekazów i przesyłek pieniężnych emigrantów. Ponieważ obecnie zostały nam odcięte oba te źródła uzupełniania naszej produkcji, bo niema mowy ani o pożyczkach zagranicznych, ani też o emigracji, przeto sytuacja nasza jest cięższą, i to cięższą aniżeli była przed wojną, kiedy rokrocznie emigrowały setki tysięcy ludzi.

Sytuacja gospodarcza Polski jest w dodatku tem cięższą, że musi się spłacać zarówno zaciągnięte pożyczki, jak i płacić

odsetki od kapitałów zagranicznych, ulokowanych w naszym przemyśle.

Zmusza nas to do odejmowania sobie chleba od ust, aby wysłać go zagranicę jako zapłatę (cukier, węgiel, zboże i t. p. towary sprzedawane za bezcen). Wypadnie tu omówić zjawisko dumpingu, problem bilansu handlowego i płatniczego, stałości pieniądza, jako fundamentów zdrowej gospodarki.

Osobno należałoby przedstawić problemat t. zw. nożyc cen wytworów rolniczych i przemysłowych, ujemne skutki kartelów oraz konieczności socjalne i gospodarcze istnienia karteli pomimo ich ujemnych stron. Tu też należy omówić rolę handlu i szkodliwość niezdrowego pośrednictwa.

Dalszy problem to pytanie, czy są możliwości szybkiej zmiany na lepsze? Czy można istniejące warsztaty gospodarcze tak przekształcić, aby miały należytą wielkość, np. upełnorolnić karłowate gospodarstwa rolne? Michałowski w książce p. t. «Wieś nie ma pracy» wykazuje, że powiat rzeszowski posiada przeszło 50 proc. gospodarstw karłowatych, mających poniżej 2 ha wielkości. Jest to stan normalny w wielu powiatach w Małopolsce. Wiadomo, że wobec nadmiaru gospodarstw karłowatych niema natyle ziemi w Polsce, aby istniejące rolne warsztaty pracy uzupełnić do właściwej wielkości, i że parcelacja tylko w skromnej mierze może sytuację naprawić. Niemniej parcelacja jest konieczną dla częściowej bodaj naprawy ustroju rolnego w Polsce.

Dalszym czynnikiem naprawy może być scalenie gruntów i meljoracje, które pozwolą zwiększyć wydajność istniejących warsztatów rolnych pracy.

Obok tych środków jest możliwy jeszcze inny sposób zmiany na lepsze gospodarstw karłowatych: uzupełnianie ich warsztatami rzemieślniczemi. Wchodziłyby tu w grę możliwości przemysłu ludowego, któryby jednak musiał być obliczony w pierwszym rzędzie na zaspokojenie potrzeb swych pracowników i najbliższej okolicy, a dopiero w drugim rzędzie na eksport do miast, inaczej niż się to dzieje obecnie i co jest słabą stroną obecnego przemysłu ludowego.

Inny środek — emigracja zagranicę — dziś i w najbliższym czasie niema większych widoków przed sobą.

Emigracja do miast uzależniona jest od rozwoju przemysłu i od zwiększenia się zdolności nabywczej wsi. Stąd wynika konieczność uprzemysłowienia kraju.

Zdolność nabywca wsi może się zwiększyć nietylko przez rozszerzenie warsztatów jej pracy i zwiększenie ich produkcji, lecz również przez większą różnorodność produkowanych artykułów i przez większą elastyczność tej produkcji tak, aby dostosowywała się ona szybko do zmieniających się konjunktur i cen na poszczególne wytwory. Nowe warsztaty można tworzyć tylko dzięki oszczędności. Tu miejsce na szersze omówienie oszczędności (Przymusowa oszczędność Rosji Sowieckiej).

Elastyczność produkcji rolnej jest znów zależną od poziomu kultury ogólnej i oświaty na wsi, której to sprawie trzeba poświęcić osobną uwagę.

Wreszcie trzeba poruszyć możliwości przyspieszenia dobrobytu przez organizowanie handlu spółdzielczego i wytwórni spółdzielczych.

Jeśli chodzi o książki, na których pracownik oświatowy mógłby się oprzeć przy wykonaniu tego programu, to trzeba stwierdzić, że niema książki, któraby dawała systematyczne i obiektywne, a przytem popularne przedstawienie wszystkich poruszonych zagadnień.

Pomocnymi jednak mogą być następujące książki:

1. Prof. Zdzisław Ludkiewicz — Ustrój rolny Polski i jego niedomagania (cena 50 gr.).
2. St. Klimecki — Zasadnicze elementy bogactwa społecznego.
3. Kwiatkowski — Dysproporcje (Rozdział IV).
4. H. Gliwiec — Kryzysowe rozważania ekonomiczne.

Wnioski, które oświatowiec winien postawić w swej pracy, będą między innymi następujące:

1) podstawą indywidualnego dobrobytu człowieka jest przede wszystkim jego własna praca, zaradność i pomysłowość, samodzielność w wynajdywaniu nowych możliwości pracy i zarobku oraz odwaga w podejmowaniu nowych przedsięwzięć. Nie należy się oglądać na jakąkolwiek pomoc z zewnątrz, a liczyć przede wszystkim na własne siły. Pomoc z zewnątrz (np. pomoc państwa) może być tylko częściową, a wobec tego sama przez się nie wystarczy.

2) Trzeba dokształcać się nietylko zawodowo (wiedza rolnicza), ale i w kierunku ogólnym. Konieczną jest jak najlepsza znajomość procesów gospodarczych oraz szeregu wiadomości z geografii gospodarczej i innych dziedzin.

3) Wspierać wysiłki innych ludzi przez łączenie się w organizacje, a w szczególności przez tworzenie różnego rodzaju spółdzielni.

Dziś, gdy rząd stawia sprawę podniesienia gospodarczego wsi, jako jeden z głównych punktów swego programu, obliczonego na szereg lat, radość i duma może przepełniać pracownika oświatowego działającego na wsi, że praca jego zbiega się harmonijnie z wysiłkami rządu. Problem wsi, to «problem podstawowy, problem najwyższej wagi, problem na długą metę. Trudności i skomplikowanie zagadnienia wsi nie mogą być przeciężone inaczej, jak zapomocą wydatnego podniesienia kultury tej wsi» (Przemówienie premjera Kościalkowskiego w Sejmie w dniu 17. II. 1936 r.).

Z PRAC I DOŚWIADCZEŃ T. S. L.

Podajemy poniżej ciekawą próbę w zakresie tworzenia zespołów samokształceniowych, przeprowadzaną obecnie na terenie Czytelni T. S. L. okręgu nowosądeckiego.

KONKURS OPISU WSI.

Czytelnia TSL. na wsi nie spełniłaby swojego zadania oświatowo-wychowawczego, gdyby nie zdołała przysposobić i skierować swoich członków, zwłaszcza z pośród młodzieży, do wytrwałej pracy nad usuwaniem ze wsi własnymi siłami tego, co jest złe, a torowaniem drogi temu, co jest dobre, piękne i dla wsi pożyteczne. Na tem polega zajmowanie czynnego stanowiska wobec objawów życia na terenie wsi. Jest to zadanie trudne, lecz musi być wykonane w interesie wsi, Narodu i Państwa. Trudność zadania leży w tem, że ludzie wtedy będą dopiero działać, gdy sami ocenią, co jest złe, a co dobre i gdy sami wybiorą środki działania, do czego mieć trzeba przygotowanie umysłowe i moralne. Odczuwają oni potrzebę działania, jakoteż potrzebę przysposobienia się do tego, to też poszukują książek do czytania, oraz uczęszczają na odczyty i pogadanki. Lecz bezplanowe wysiłki nie mogą im dać tego, czego poszukują. Próba znalezienia drogi, prowadzącej do celu, jest konkurs opisu wsi, który Zarząd Okręgowy TSL. postanowił przeprowadzić w roku oświatowym 1935/36. na terenie całego Okręgu.

Szczegóły organizacyjne konkursu, zarys treści opracowań konkursowych i wskazówki dotyczące metody pracy zespołów konkursowych zawiera dołączona instrukcja. Nie wymaga

ona opisu i oceny całokształtu życia wsi, gdyż jak na pierwszą samodzielną pracę byłoby to zadanie zbyt trudne. Wybrano zagadnienia najłatwiejsze a zarazem otwierające szerokie pole działania, t. j. zagadnienia gospodarcze, społeczne, oświatowe i zagadnienia moralności, przyczem nie wymaga się wchodzenia w szczegóły, które spowodu braku odpowiednich wiadomości mogłyby nastęrczać zespołowi znaczne trudności w jego pracy.

W konkursie winny wziąć udział te Czytelnie i Koła wiejskie TSL., w których prowadzone są poważniejsze prace umysłowe i w których młodzież jest już, dzięki dotychczasowej pracy, wyrobiona umysłowo i społecznie. Najlepiej wykonane prace będą nagrodzone biblioteczkami, złożonemi z książek przydatnych do dalszych prac samokształceniowych wyróżnionej Czytelni TSL.

Termin zgłoszeń do konkursu upłynął dnia 30. listopada. Zgłoszenia przesyłano do Zarządu Okręgowego TSL. w Nowym Sączu według wzoru podanego w załączniku Nr. 1. do Instrukcji o organizowaniu konkursu opisu wsi.

INSTRUKCJA

w sprawie organizowania i przeprowadzenia konkursu opisu wsi.

I.

Cele konkursu.

Celem konkursu jest: a) poznanie i zrozumienie przez uczestników konkursu dzisiejszej rzeczywistości wsi pod względem gospodarczym, społecznym, moralnym i oświatowym; b) określenie, co w wymienionych dziedzinach życia wsi jest dobre a co złe, tudzież określenie przyczyn dodatnich i ujemnych stron życia wsi; c) zaprojektowanie planu pracy na najbliższą i na dalszą przyszłość, zmierzającego do usunięcia własnym przedewszystkiem wysiłkiem ujemnych, a utrwalenie, spotęgowanie i pomnożenie dodatnich stron życia wsi.

II.

Organizacja zespołu konkursowego.

Pracy konkursowej nie wykona jeden człowiek, a gdyby ją nawet mógł wykonać, nie miałaby ona tej wartości, co praca wykonana zbiorowo. Trzeba więc utworzyć zespół konkursowy, tudzież omawiać wyniki pracy zespołu na wspólnych zebraniach Grupy Młodych i Rady Starszych.

Zespół konkursowy powinien składać się przynajmniej z 3-ch osób. W skład zespołu powinni wchodzić ludzie młodzi (młodzież i młodzi gospodarze), gdyż młodzi będą tworzyć przyszłość wsi i oni przedewszystkiem powinni poznać dokładnie zagadnienia

życiowe swojej wsi. Starsi powinni wspierać zespół w jego pracy, ułatwiać mu zbieranie materiału opisowego, udzielać wyjaśnień co do przeszłości wsi i brać udział w zebraniach dyskusyjnych nad wynikami pracy zespołu.

Podział pracy w zespole wskazują zadania określone w punkcie a) celów konkursu. Ponieważ zagadnienie moralności można połączyć z zagadnieniami oświatowymi, będą 3 działy pracy. Dlatego zespół powinien się składać przynajmniej z 3 osób. Każdy z członków zespołu weźmie do opracowania jeden dział. Jeśli będzie więcej członków zespołu niż 3, pracować będzie nad poszczególnymi działami opisu 2 lub więcej członków zespołu wspólnie. Ponieważ najwięcej pracy będzie w dziale gospodarczym, jest wskazane, aby przede wszystkim w tym dziale pracowało więcej niż jeden członek zespołu.

Jeśli do pracy w zespole konkursowym zgłoszą się także dziewczęta i gospodynie, trzeba wydzielić z działu gospodarczego zagadnienia dotyczące gospodarstwa domowego, a z działu oświatowego zagadnienia dotyczące oświaty wśród kobiet, złączyć je w jeden oddzielny dział i powierzyć kobietom opracowanie tego 4-go działu.

Zespół konkursowy wybiera z pośród swoich członków przewodnika zespołu, który kieruje pracami zespołu.

Przewodnik zespołu jest obowiązany: a) zapoznać się dokładnie z niniejszą Instrukcją i przyswoić tak sobie jak i wszystkim członkom zespołu przewodnie myśli konkursu, wyrażone w rozdziale I Instrukcji, b) dokonać podziału pracy między członków zespołu, c) dbać o to, aby członkowie zespołu wykonali swą pracę sumiennie i w oznaczonych terminach, d) zwoływać zebrania zespołu dla wspólnego omawiania prac, wykonanych przez członków zespołu i dla sformułowania wniosków w myśl punktów b) i c) celów konkursu.

Sformowanie i ukonstytuowanie zespołu konkursowego przeprowadza Zarząd Czytelni względnie Koła wiejskiego TSL. przez swego referenta oświatowego. Referent oświatowy czuwa następnie nad przebiegiem pracy zespołu i wspiera zespół przez udzielanie mu rad i wskazówek.

III.

Prace opisowe członków zespołu konkursowego.

Celem ułatwienia zespołowi pracy nad opisem wsi podaje się wytyczne punkty opracowań. Uczestnicy konkursu powinni jednak mieć na uwadze, że podane punkty wytyczne nie wyczerpują wszystkiego i powinni w swej pracy kierować się zasadą, że wybrany do opracowania dział zagadnień tak trzeba opracować, aby opracowanie dawało możliwie najpełniejszy obraz wsi w tym dziale jej spraw.

1. Dział gospodarczy.

a) Położenie, obszar i ludność wsi, domy mieszkalne i budynki gospodarcze.

Tu rzeba podać nazwę wsi i nazwy wsi sąsiednich, nazwę gminy, odległość od miasta najbliższego i od miasta powiatowego, — tudzież, jakie środki komunikacyjne (drogi, koleje) łączą wieś z miastami i okolicą. Trzeba podać ogólny obszar osiedla w hektarach lub morgach i ile z tego należy do folwarku, a ile do wsi. Trzeba opisać teren, czy jest górzysty, pagórkowaty, suchy czy podmokły, jaki mniej więcej obszar zajmują lasy i do kogo należą. Trzeba podać, czy grunty są skomasowane, czy też rozrzucone i co ludność myśli o komasacji, — jakość gleby, czy żyzna, czy mało urodzajna, jakość łąk i pastwisk.

Zaludnienie: ilość głów, ilość domów, ilość gospodarstw.

Gospodarstwa chłopskie: ilość gospodarstw poniżej 2 morgów. Ilość gospodarstw od 3—5 morgów. Ilość gospodarstw od 6—10 morgów. Ilość gospodarstw od 11—20 morgów. Ilość gospodarstw ponad 20 morgów. — Ilość ludności bezrolnej.

Domy mieszkalne: zewnętrzny wygląd domów. Z ilu izb składają się mieszkania chłopów zamożniejszych, a z ilu izb mieszkania chłopów biedniejszych. Czy są koło domów ogródki i czym są zasadzone.

Zabudowania gospodarskie: zewnętrzny wygląd stodół, stajen i chlewów. Czy stajnie i chlewy mają okna, czy też są ciemne. Gdzie i jak przechowuje się nawóz. Czy są we wsi dobrze urządzone gnojownie.

b) Uprawa roli.

Jakich narzędzi używa się do uprawy roli. Ile jest we wsi siewników rzędowych, ile walców, ile pogłębiaczy, ile młocarń kieratowych. Czy są we wsi spółki maszynowe. Czy są we wsi stosowane nawozy sztuczne. Czy się uprawia i nawozi łąki. Czy się uprawia i nawozi pastwiska. Czy staranniej jest uprawiana ziemia w większych, czy w mniejszych gospodarstwach. Jeśli są różnice pod tym względem, skąd one pochodzą. Jakie zboża, okopowe i rośliny pastewne uprawia się we wsi i ile wynosi przeciętny zbiór z jednego morga lub hektara. Czy wydajność jest większa w małych, czy w większych gospodarstwach. Jeśli są różnice pod tym względem, co je powoduje. Ilu gospodarzy sprzedaje płody rolne i które, ilu nie sprzedaje i nie dokupuje, ilu dokupuje zboże, ilu paszę dla bydła (Jeśli cyfry dokładne trudno będzie uzyskać, podać przybliżone).

c) Gospodarstwo domowe.

Jakie zwierzęta domowe hoduje się we wsi. Czy dba się o dobór rasy. Czy zwierzęta hoduje się przede wszystkim na potrzeby domowe, czy też przede wszystkim dla celów handlowych. Ile mleka daje średnio jedna krowa w ciągu roku. Czy sprzedaje

się mleko, czy też przerabia się je na masło i ser. Co się lepiej opłaca. Czy nabiał sprzedaje się bezpośrednio konsumentom, czy też pośrednikom. Czy myśli się we wsi o uwolnieniu się od zbędnego pośrednictwa. Jak daleko jest najbliższa mleczarnia spółkowa i czy przeprowadza we wsi skup mleka. Jaki drób hoduje się we wsi i czy dba się o dobór rasy. Czy drób i jaja sprzedaje się bezpośrednio konsumentom, czy też pośrednikom. Czy jest we wsi lub w pobliskiej wsi spółdzielnia jajczarska.

Jakie warzywa uprawia się dla własnego użytku. Czy i jakie warzywa uprawia się na sprzedaż i czy lepiej opłaca się uprawa zbóż, czy warzyw.

d) Inne gałęzie gospodarstwa.

Czy rozpowszechnia się we wsi sadownictwo i jakie gatunki drzew się sadi. Czy pielęgnuje się drzewa owocowe. Czy są we wsi gospodarze umiejący założyć i prowadzić sad. Czy są we wsi pasieki i jak wielkie. Czy istnieje we wsi jakiś przemysł domowy i czy jest bardzo rozpowszechniony. Kto go finansuje, t. j. kto dostarcza materiał i odbiera gotowe wyroby, oraz ile płaci za robociznę. Czy myśli się o wyzwoleniu się z rąk pośredników.

Rachunkowość gospodarska.

Czy jest możliwość obliczenia dochodowości gospodarstwa bez prowadzenia rachunków. Ilu gospodarzy we wsi prowadzi rachunki gospodarskie. Co trzeba by robić dla rozpowszechnienia prowadzenia rachunków gospodarskich.

2. Dział społeczny.

a) Skład ludności pod względem zawodowym (rolnicy, inteligencja, kupcy, rzemieślnicy, wyrobnicy i t. d.). Czy żyją w zgodzie, czy się wspierają w potrzebie, czy współpracują z sobą w miejscowych Towarzystwach.

b) Wymienić istniejące we wsi Stowarzyszenia i Spółdzielnie, podać liczbę ich członków, wyjaśnić czy jedni i ci sami ludzie należą do kilku Stowarzyszeń, opisać krótko działalność każdego z wymienionych Stowarzyszeń i każdej wymienionej Spółdzielni, podać, które organizacje stoją pracą chłopów, a które pracą inteligencji, ocenić jaki wpływ wywiera działalność poszczególnych organizacyj na wieś i wymienić, które z nich mogłyby być bez szkody dla wsi zlikwidowane. Podać, do których organizacyj garną się chętnie ludzie zamożniejsi, a do których biedniejsi.

c) Sposoby zarabkowania ludności nie mogącej wyżyć z gospodarstwa i przeciętna wysokość zarobków w różnych porach roku.

3. Dział moralności i oświaty.

a) Kościół i szkoła.

Czy we wsi jest kościół, względnie do której parafji wieś należy. Od jak dawna jest we wsi szkoła i ile jest w niej sił

nauczycielskich. Opisać budynek szkolny. Czy ludność łoży chętnie na szkołę. Czy wszystkie dzieci w wieku szkolnym, t. j. od 7—14 roku życia, uczęszczają do szkoły, a jeżeli nie wszystkie, podać powody tego. Czy wszyscy ludzie dorośli, którzy uczęszczali do szkoły, umieją obecnie czytać i pisać. Ile jest w przybliżeniu we wsi osób dorosłych, nie umiejących czytać i pisać. Ilu ludzi we wsi ukończyło wyższe studia i czy wszyscy znaleźli stanowiska poza wsią, czy też niektórzy z nich pozostają we wsi i czym się oni zajmują. Czy są we wsi ludzie z ukończoną szkołą rolniczą i czy czynią oni cośkolwiek dla podniesienia się wsi pod względem gospodarczym.

b) Moralność wsi.

Trzeźwość. Poszanowanie cudzej własności. Czy ludność jest spokojna, czy zawadjacka. Stosunek do bliźnich. Stosunek do biedoty wiejskiej. Stosunek do dobra publicznego. Stosunek do życia gromadnego. Jak pod wymienionymi względami przedstawia się młodzież.

c) Oświata pozaszkolna.

Które organizacje prócz Czytelni TSL. zajmują się we wsi oświatą pozaszkolną i co w tej sprawie robią. Jakie środki stosuje Czytelnia (Kolo) TSL. dla ugruntowania we wsi, zwłaszcza wśród młodzieży, zasad moralności i jakie środki stosuje w pracy nad szerzeniem oświaty ogólnej i oświaty gospodarczej. Czy te środki są wystarczające, czy też trzeba by sięgnąć do innych i do jakich. Jak przedstawia się stan oświaty ogólnej i gospodarczej wśród kobiet. Jak odnosi się ogół ludności wsi do pracy Czytelni (Kola) TSL. Czy młodzież skupiona w Czytelni chętnie podejmuje prace w tym rodzaju jak konkurs dobrego czytania książki i konkurs opisu wsi. Czy jest możliwość wprowadzenia w Czytelni tego rodzaju prac na stałe i nad jakimi zagadnieniami młodzież najchętniej pracowałaby. Czy są widoczne we wsi skutki dotychczasowej działalności Czytelni TSL.

IV.

Prace zespołu konkursowego jako całości.

Wykonane przez członków zespołu prace opisowe powinny być omawiane częściami na zebraniach zespołu. Chodzi o to, aby wszyscy członkowie zespołu zapoznali się dokładnie z całokształtem prac, jak również o to, że dyskusja nad poszczególnymi częściami opisu dorzuci niewątpliwie wiele spostrzeżeń, które uszły uwagi opisującego i sprostuje niejednokrotnie mylne szczegóły. Najważniejsza jednak praca czeka zespół po całkowitem ukończeniu pracy nad opisem wsi. Trzeba będzie teraz zastanowić się nad tem, co w zbadanych dziedzinach życia wsi jest dobre, a co złe, tudzież nad tem, jakie są przyczyny dodatnich i jakie

przyczyny ujemnych stron życia wsi. Gdy się dojdzie do ustalenia odpowiedzi na te pytania, spisz je na arkuszu pod tytułem: «**Ocena zbadanych działów życia wsi**».

Następnie trzeba przystąpić do szukania sposobów, które mogłyby doprowadzić do usunięcia tego, co zespół uznał za złe, a rozszerzenia i spotęgowania tego, co zespół uznał za dobre, piękne i pożyteczne. Będą niewątpliwie sprawy takie, które przy zastosowaniu przez Czytelnię odpowiednich środków dadzą się usunąć w niedługim czasie własnymi siłami, a będą i takie, które będą wymagać dłuższej pracy uświadamiającej. To też trzeba zaprojektować środki działania na najbliższą przyszłość, t. j. na rok oświatowy 1936/37 i na dalszą metę. Wnioski trzeba spisać po wymienionej wyżej «Ocenie zbadanych działów życia wsi» pod następującymi tytułami: a) Wnioski do planu pracy Czytelni na rok oświatowy 1936/37. b) Wnioski do planu pracy Czytelni na dalszą przyszłość.

Przy ocenie zbadanych działów życia wsi, jako też przy formułowaniu wniosków do planów pracy Czytelni pomocnymi będą takie książki, jak Wł. Orkana: Listy ze wsi, Komornicy, W Roztokach, — J. Słonki: Pamiętniki włościanina i Fr. Magrysia: Żywot chłopca-działacza. Jest więc rzeczą wskazaną przeczytać te książki w ciągu trwania pracy nad opisem wsi.

Aby mieć możność zorientowania się, co w dziedzinie gospodarki rolnej i hodowlanej jest we wsi dobre a co złe, trzeba wiedzieć, jak jest gdzieindziej, a zwłaszcza w innych wsiach w Polsce. Trzeba więc koniecznie w ciągu pracy nad opisem swojej wioski uzupełnić swoje wiadomości o innych wsiach drogą samokształcenia. Nadaje się do tego książka Inż. Wojciecha Chmieleckiego p. t.: Urządzenie gospodarstw małych. Książka jest napisana przystępnie i zajmująco na podstawie sporządzonych przez 800 chłopów z różnych wsi polskich, opisów ich własnych gospodarstw. Książka kosztuje około 4 zł. i Czytelnia musi znaleźć pieniądze na nabycie jej, gdyż będzie ona potrzebną nietylko do konkursu, lecz także w dalszej pracy Czytelni. Książka jest do nabycia w Administracji «Gazety Gospodarskiej» w Warszawie, ul. Kopernika Nr. 30. Członkowie zespołu konkursowego powinni czytać wspólnie i omawiać na zebraniach zespołu ważne dla nich rozdziały tej książki.

Ponieważ zespół konkursowy stawia wnioski do planu pracy na następny rok oświatowy i na dalszą przyszłość, nie powinien się rozwiązywać po dokonaniu pracy konkursowej, lecz powinien dobrać sobie jeszcze nowych członków i przekształcić się w stały zespół samokształceniowy, aby móc skutecznie pracować nad wykonaniem zgłoszonych wniosków.

V.

Poddanie pracy konkursowej pod dyskusję na zebraniach członków Czytelni.

Gdy cała praca konkursowa zespołu będzie ukończona, należy ją poddać pod dyskusję na zebraniach wszystkich członków Czytelni. Czy podda się ją pod dyskusję w całości, czy też tylko niektóre jej części, zadecyduje zespół wraz z przewodniczącym i referentem oświatowym Czytelni.

Dyskusja na ogólnem zebraniu członków Czytelni wniesie zapewne sporo nowych szczegółów do części opisowej pracy i wywoła może zainteresowanie oceną stosunków we wsi i wnioski do planu pracy Czytelni. Chodzi przede wszystkim o wzbudzenie zainteresowania dla wniosków do planu pracy, gdyż bez zainteresowania nie możnaby było nic zdziałać.

Po zakończeniu pogadank na zebraniach członków Czytelni przystąpi zespół do ostatecznego wykończenia pracy konkursowej.

VI.

Terminarz pracy.

Zgłoszenia zespołów do konkursu należy nadesłać do Zarządu Okręgowego TSL. w określonym przezeń terminie, według wzoru podanego w załączniku Nr. 1 do niniejszej instrukcji.

Prace konkursowe powinny być wykończone i odesłane do Zarządu Okręgowego TSL. wraz z protokołem z przebiegu pracy zespołu, sporządzonym według załącznika Nr. 2 do niniejszej instrukcji, w odstępie czasu nie dłuższym jak 5 miesięcy od daty zgłoszenia.

Aby móc uporać się z pracą do wyznaczonego terminu, trzeba sobie ustalić terminy wykonania poszczególnych zadań. I tak — prace opisowe i czytanie książek trzeba zakończyć w 2 $\frac{1}{2}$ miesiącach. Czas 1-go miesiąca trzeba poświęcić na pracę w zespole nad oceną zbadanego stanu rzeczy i nad sformułowaniem wniosków do planu pracy w zespole samokształceniowym i na terenie Czytelni. Odstęp około 3 tygodni trzeba poświęcić na pogadanki na ogólnych zebraniach członków Czytelni, a resztę czasu na ostateczne wykończenie pracy.

VII.

Zakończenie konkursu.

Prace konkursowe zbada i oceni sąd konkursowy, który zostanie powołany przez Zarząd Okręgowy TSL. Ocena sądu konkursowego będzie ogłoszona w specjalnym biuletynie i ewentualnie w niektórych czasopismach, a materiały, zgromadzony

przez zespoły konkursowe, będzie wykorzystany przez Zarząd Okręgowy TSL. do pogłębienia pracy oświatowo-wychowawczej w Czytelniach TSL.

Załącznik Nr. 1.

Zgłoszenie zespołu do konkursu opisu wsi.

Czytelnia (Koło) TSL. w .....

Do
Zarządu Okręgowego TSL.

w .....
ul. ....

W tutejszej Czytelni TSL. został utworzony zespół konkursowy opisu wsi w następującym składzie .....
Przodownikiem zespołu został wybrany .....
(podać imiona, nazwiska i wiek członków zespołu).

W ....., dnia ..... 193 ..

Za Zarząd Czytelni TSL.

Referent oświatowy:
.....

Przewodniczący:
.....

Załącznik Nr. 2.

Czytelnia (Koło) TSL. w .....

Do
Zarządu Okręgowego TSL.

w .....
ul. ....

PROTOKÓŁ

z przebiegu pracy zespołu konkursowego opisu wsi.

1. Skład osobowy zespołu przy rozpoczęciu pracy: .....
2. Skład osobowy zespołu przy końcu pracy zespołu: .....
3. Poszczególne działy opisu wykonali następujący członkowie zespołu:
  - a) Dział gospodarczy opisali: .....
  - b) Dział gospodarstwa domowego opisały: .....
  - c) Dział społeczny opisali: .....
  - d) Dział moralności i oświaty opisali: .....
4. Zespół odbył ..... posiedzeń dla omówienia części opisowej pracy.
5. Zespół odbył ..... posiedzeń dla ocenienia zbadanych działów życia wsi i dla sformułowania wniosków do planu pracy zespołu samokształceniowego i do planu pracy na terenie Czytelni.
6. Czy dyskusje na posiedzeniach zespołu wniosły nowe spostrzeżenia i nowe myśli do pracy konkursowej: .....

7. Na jakie trudności napotykał zespół w swej pracy i kto mu dopomagał w rozwiązywaniu napotkanych trudności: .....
8. Które książki przeczytali członkowie zespołu dla ułatwienia sobie pracy konkursowej, i która książka dopomogła im najwięcej do zrozumienia, tudzież oceny zebranego materiału opisowego i sformułowania wniosków do planu dalszej pracy: .....
9. Które z wymienionych w punkcie 8. książek były omawiane na posiedzeniach zespołu: .....
10. Na ilu zebraniach ogółu członków Czytelni była omawiana praca konkursowa oraz czy omówiono na nich całą pracę, czy tylko niektóre wyjątki: ..... (określić bliżej te wyjątki) .....
11. Które zagadnienia wzbudziły najwięcej zainteresowania wśród starszych, które wśród młodzieży, które wśród mężczyzn a które wśród kobiet: .....
12. Czy pogadanki na ogólnych zebraniach członków Czytelni wniosły do pracy konkursowej nowe fakty i nowe myśli: .....
13. Czy konkurs przyczynił się do urobienia wśród członków Czytelni gruntu podatnego do stopniowego wprowadzenia w życie zamierzeń zespołu konkursowego, wyrażonych we wnioskach do planu pracy: .....
14. Czy zespół konkursowy chce prowadzić dalej rozpoczętą konkursem pracę samokształceniową i czy chce przekształcić się w stały zespół samokształceniowy: .....
15. Skład osobowy stałego zespołu samokształceniowego (mogą wejść w jego skład także osoby, które nie brały udziału w pracy konkursowej): .....
16. Inne uwagi zespołu: .....

W ....., dnia ..... 193... roku.

Przodownik zespołu:

17. Opinia referenta oświatowego Czytelni o pracy zespołu z wymienieniem członków zespołu, którzy szczególnie wyróżnili się w pracy: .....

Podpis

Referenta Oświatowego:

18. Opinia Zarządu Czytelni, czy konkurs opisu wsi był przedsięwzięciem celowym i czy wpłynie dodatnio na dalszą pracę oświatowochowawczą Czytelni .....

Za Zarząd Czytelni TSL.

Sekretarz:

Referent Oświatowy:

Przewodniczący:

W ....., dnia ..... 193... roku.

UNIwersytety Powszechne i Niedzielne.

Datujący się od 2 lat rozwój uniwersytetów niedzielnych wsi i miasta ogarnął w bieżącym roku oświatowym szereg nowych miejscowości, co najlepiej świadczy o potrzebie tego rodzaju placówek oświatowych. Dodatnim momentem tej pracy jest fakt zróżniczkowania programów, stosowanych na różnych uniwersytetach. Nie stanowią one bowiem jakiegoś jednolitego szablonu dla wszystkich środowisk, lecz opierając się na zasadniczym kościecu programowym, podanym w pracy St. Marcinka p. t. «Niedzielne Uniwersytety Wiejskie», obejmują również zagadnienia tam niepodane, a za to takie, które szczególnie mogą interesować ludność danych miejscowości, zaspakajając w ten sposób intelektualne i praktyczno-życiowe potrzeby słuchaczy. W organizowaniu ośrodków uniwersyteckich zwrócić tylko należy uwagę, by obok dawania wiadomości, zajęcia tam prowadzone przepojone były również walorami wychowawczymi, jako głównym celem naszej działalności społeczno-oświatowej.

Obok podanych już w nr. 6 z r. 1935 «Przewodnika Oświatowego» uniwersytetów powstały nowe jeszcze w następujących punktach:

Na terenie Związku Okręgowego T. S. L. w Brzeszczach: w *Brzezince* (pow. Biała) uczestników 78, w *Buczkowicach* (pow. Biała) uczestników 30, w *Dąbiu* (pow. Biała) uczestników 20, w *Starej Hucie* ad Jaworzno (pow. Chrzanów) uczestników 21, w *Niedzieliskach* (pow. Chrzanów) uczestników 30, w *Bestwince* (pow. Biała) uczestników 60, w *Hecznarowicach* (pow. Biała) uczestników 61, w *Brzeszczach* (pow. Biała) uczestników 34, w *Zalasiu* (pow. Chrzanów) uczestników 43, w *Międybrodziu białskim* (pow. Biała) uczestników 65.

Staraniem Koła T. S. L. w Wiśniczu Nowym (pow. Bochnia), odbyło się w dniu 12 stycznia 1936 r. otwarcie *Niedzielnego Uniwersytetu Wiejskiego* w Wiśniczu Starym. Na kurs zgłosiło się 30 osób. Wykłady i zajęcia odbywają się 3 razy tygodniowo: w środy, piątki i niedziele, po 3 godziny. Zakończenie kursu przewidziane jest na koniec marca.

Sekcja oświaty pozaszkolnej tarnowskiego Koła T. S. L. zorganizowała 3 kursy *Niedzielnych Uniwersytetów Wiejskich*, a to: w *Tarnowie* uczestników 30, z wiosek: Krzyż, Koszyce Małe, Łękawica, Poręba Radlna, Skorzyszków, Zaczarnie, Zbylitowska-Góra; w *Tuchowie* uczestników 34, z wiosek: Burzyn, Bistuszczyca, Jodłówka Tuchowska, Karwodrza, Kilanowice, Meszna;

w *Ciężkowicach* uczestników 86, z wiosek: Bogoniowice, Brunik, Jastrzębia, Kipszna, Pławna, Ostrusza i Zborowice.

W *Mielcu* otwarło Koło T. S. L. uniwersytet niedzielny dla mieszkańców okolicznych wsi, z których uczęszcza osób 45.

W *okręgu rzeszowskim* T. S. L. czynne są uniwersytety: w *Rzeszowie* dwa: 1) powszechny, przeznaczony dla ludności miej-

skiej, osób 38. Wykłady odbywają się dwa razy w tygodniu w ogólnej liczbie godzin 6 2) Niedzielny wiejski, osób 40, z wiosek pod-rzeszowskich. W *Strzyżowie* n/Wisłokiem Niedzielny uniwersytet wiejski, osób 42, z miasta i wsi sąsiednich. W *Lańcucie*, ilość zapisanych: 84, z miasta i wsi okolicznych; w *Ulanowie*, uczestników 12; w *Nisku*, słuchaczy 46, dochodzących nieraz z odległości 10—12 km, przyczem kurs uniwersytetowy prowadzony jest przez Koło tamtejsze już drugi rok, zyskując na liczebności; w *Brzozowie*, uczestników 80 w dwu oddziałach; w *Krośnie* uniwersytet powszechny uruchomiony dla robotników Zakładów Przemysłowych, obejmujący w programie zagadnienia z dziedziny: ustawodawstwa socjalnego, gospodarstwa społecznego, przyrody i techniki, higieny oraz korespondencję i krajoznawstwo. Słuchaczy 32.

W obrębie działania Sekcji Wschodniej Zarządu Głównego T. S. L. we Lwowie zorganizowano również większą ilość placówek Niedzielnego Uniwersytetu Wiejskiego T. S. L.; tworzono je w porozumieniu z M. T. R., kładąc duży nacisk na zagadnienia gospodarczo-rolnicze.

Prowadzą one swą działalność w 5 miejscowościach powiatu tarnopolskiego, t. j. w *Baworowie*, *Bucniowie*, *Chodackowie Wielkim*, *Ihrowicy* i *Stupkach*, w 5 miejscowościach powiatu skałackiego: w *Grzymalowie*, *Kaczanówce*, *Kołodziejówce*, *Podwołoczyskach* i *Starym Skalanie* i w 2 miejscowościach powiatu zbarskiego, t. j. w *Dobrowodach* i *Zbarażu*. Pracują Niedzielne Uniwersytety Wiejskie w *Sanoku* z liczbą 70 uczestników, w *Bukowsku*, *Jaśliskach*, *Rymanowie* i *Zagórz* w powiecie sanockim oraz w *Samborze* i *Trembowli*.

Koło T. S. L. w *Tlumaczu* założyło placówkę uniwersytetową w *Oknianach*, a Koło w *Rohatynie* w *Horodkowie*. Wymienić wkońcu trzeba od listopada pracujący uniwersytet w *Glinianach* i w *Brodach* z dużą ilością uczestników.

Z podanego materiału, który nie obejmuje jeszcze kompletnych danych organizacji tej formy pracy kulturalno-oświatowej naszego Towarzystwa, widać potężny wysiłek planowego programu działania naszych Kół T. S. L. w kierunku wychowania «nowych obywateli».

PÓLKOLONJE LETNIE W WINNIKACH

Z inicjatywy Zarządu Głównego T. S. L. we Lwowie, zawiązał się w Winnikach (pow. Lwów) w czerwcu 1935 r. Komitet Półkolonij, pod przewodnictwem p. Wacława Giżyńskiego, który zorganizował w czasie od 1. lipca do 18. sierpnia z. r. półkolonje dla dzieci polskich w miejscowościach: *Lesienice*, *Miklaszów*, *Czyżyków*, *Dmytrowice* i *Głuchowice*.

Otwarcia półkolonji w *Lesienicach*, *Dmytrowicach* i *Głuchowicach* dokonał p. *Piss Jan* — w *Czyżykowie* p. *Józef Haber*, a w *Miklaszewie* pp. *Lekwarska Henr.* i *Jedynakiewiczowa Jadwiga*.

Półkolonje były prowadzone przez fachowe kierowniczkę. Działka przebywała na półkolonjach rano i popołudniu, otrzymując bezpłatnie 2-krotny posiłek. Frekwencja na każdej półkolonji wynosiła przeciętnie 20 dzieci.

Półkolonje były każdego tygodnia wizytowane przez członków Komitetu, a to: Czyżyków i Mikłaszów, przez pp. Lekwarską i Kostkiewiczową; Lesienice, Dmytrowice i Głuchowice, przez p. Pissę. Znaczną pomoc w zorganizowaniu półkolonij okazały czynniki miejscowe, a mianowicie: w Czyżykowie, pp. Bogdanowiczowie ofiarowali bezpłatnie obiady dla kierowniczkę i drzewo na wypiek chleba dla działki; w Głuchowicach kierowniczkę szkoły, p. Waczkówna, dała bezinteresownie mieszkanie kierowniczkę półkolonji, a pp. Syroczyńscy pomagali wydatnie, ofiarując środki żywności dla działki, również i p. Misiągowa w Dmytrowicach udzieliła znacznej pomocy w naturze.

Specjalnie należy podkreślić wielką ofiarność p. Żółkiewskiego Franciszka w Mikłaszowie, który bezinteresownie dał mieszkanie i utrzymanie kierowniczkę półkolonji, a pp. Wojdyłowie udzieliли pomieszczenia dla działki i zajęli się przyrządzaniem posiłków. Naogół ludność ogromnie życzliwie odnosiła się do półkolonij, podkreślała doniosłość znaczenia ich, czemu dała wyraz w gorących słowach podziękowania przy okazji zamknięcia, prosząc równocześnie o zorganizowanie takich samych półkolonij w przyszłości. Jakkolwiek półkolonje były organizowane tylko dla dzieci polskich, to jednak we wszystkich miejscowościach uczęszczało po kilkoro dzieci ruskich z małżeństw mieszanych, mimo, że wszędzie były wzorowo zorganizowane półkolonje ruskie, na których szeroko rozwinięto agitację w kierunku werbowania wszystkich ruskich dzieci. Zamknięcie półkolonji we wszystkich miejscowościach odbyło się bardzo uroczystie z popisami działki przy licznym współudziale rodziców.

Zamknięcia półkolonji dokonali w dniu 10. sierpnia z. r. w Lesienicach, p. Steć Julian, kierownik miejscowej szkoły — 14. sierpnia z. r. w Czyżykowie, pp. Lekwarska H. i Kostkiewiczowa M. — 18 sierpnia z. r. w Dmytrowicach i Głuchowicach, p. Pissę, a w Mikłaszowie, pp. Lekwarska i W. Giżyński.

Celem uzyskania funduszy na prowadzenie półkolonij, Komitet urządził zbiórkę pieniężną na terenie Winnik, przy łaskawym współudziale pp. Giżyńskiej, Kostkiewiczowej, Moskwowej i Kożuszkowej, ponadto urządził na ten cel Związek Strzelecki w Winnikach zabawę ogrodową u siebie i pomógł wydatnie w urządzeniu takiej samej zabawy Z. S. w Czyszkach przez udzielenie bezinteresownie orkiestry.

Związek Pracy Obyw. Kobiet w Winnikach ofiarował działki półkolonji w Mikłaszowie i Czyżykowie przyrządy do gier sportowych i zabaw, a półkolonji w Czyżykowie dał prócz tego w naturze cukier, kawę, kakao, herbatę wartości 40 złotych.

Półkolonje kosztowały ogółem 574 zł. 80 gr.

ZESTAWIENIE WYNIKU ZBIÓRKI DARU NARODOWEGO 3-GO MAJA ZA ROK 1935.

Przedkładając zestawienie wyniku zbiórki Daru Narodowego 3-go maja za rok 1935, nie możemy powstrzymać się od stwierdzenia radosnego faktu, że mimo dalszego trwania kryzysu, przyniósł on w ogólnej sumie rezultaty lepsze, niż w ubiegłym 1934 roku i to o poważną sumę, bo o przeszło 3 tysiące 750 złotych. Jest to naprawdę wielkim sukcesem dla naszego Towarzystwa.

Stopień bowiem ofiarności społecznej jest z jednej strony jednym z najlepszych sprawdzianów, że droga i metody pracy, któremi Towarzystwo się posługuje, są dobre i odpowiadają rzeczywistym potrzebom społeczeństwa, że społeczeństwo ceni wartość naszej działalności i ofiarnie ją popiera, z drugiej zaś strony jest najlepszym dowodem sprawności organizacyjnej naszych placówek T. S. L. Uważać można bowiem za pewnik, że ofiarność publiczna, zwłaszcza przez dłuższy czas przez jakąś organizację eksploatowana, postępuje współmiernie z widocznymi wynikami działalności i stopniem dynamiki organizacyjnej tej instytucji.

Podane zestawienie ułożone jest powiatami w ramach poszczególnych województw małopolskich, a składają się na nie trzy źródła wpływów: a) z list składkowych, rozsyłanych przez Zarząd Główny; b) z kwot zebranych po szkołach; c) z wyników zbiórki przeprowadzonej przez Koła i placówki T. S. L., imprez przez nie urządzanych i przeprowadzonej przez nie rozsprzedaży wydawnictw.

Biorąc pod uwagę wszystkie te trzy źródła dochodów razem, musimy zaznaczyć wzrost wpływów z trzech województw wschodnich. Fakt ten należy specjalnie silnie podkreślić. Wzrost ten nie jest równomierny. W województwie lwowskim wyraża się on jako 1,5% w stosunku do ubiegłego roku, w województwie stanisławowskim jako 19%, a w tarnopolskim jako 26,5%. Ten wzrost ofiarności społecznej zwłaszcza w dwu ostatnich województwach kresowych jest zjawiskiem zarówno radosnym, jak i wysoce pouczającym. Świadczy on o gwałtownym budzeniu się poczucia narodowego wśród najszerzych warstw społeczeństwa polskiego na kresach, które nie szczędzi naprawdę «wdowiego» grosza dla celów samoobrony. Ten fakt winien w roku bieżącym przemówić do Polaków z województw centralnych i zachodnich, stać się dla nich przykładem i zachętą do niesienia pomocy braciom w ich ofiarnej pracy nad umocnieniem polskości na kresach. W zestawieniu bowiem uderza nas równocześnie drugi fakt: lekkie zmniejszenie się ofiarności publicznej na zachodzie, t. j. w województwie krakowskim. Ogranicza się ono zaledwie do 2,2% w stosunku do stanu w roku ubiegłym i tłumaczy się częściowo tem, że kryzys w okręgach przemysłowych występuje ostrzej i bardziej bezwzględnie, niż w okręgach rolniczych, a częściowo skutkami powodzi w 1934 r. Że kryzys w okręgach przemysłowych daje się ludziom bardziej

we znaki i wskutek tego zmniejsza ich ofiarność, mamy na to przykład z powiatów: chrzanowskiego na zachodzie i drohobyckiego na wschodzie, obu powiatów może najbardziej uprzemysłowionych w Małopolsce, w których ofiarność zmalała równomiernie o przeszło 33,5%.

Zwiększenie się wpływów z Daru Narodowego 3-maja w województwie krakowskim znać w 5 powiatach i w mieście Krakowie. W województwie lwowskim sprawa przedstawia się lepiej, tu na 27 powiatów, obniżenie wyników zbiórki miało miejsce tylko w 16 powiatach, zwyczajka w 11, zezego w 8 o przeszło 10%. Wybitna obniżka występuje tylko w 5 powiatach: drohobyckim, leskim, niżańskim, przemyskim i samborskim. Bardzo dobrze w porównaniu z zeszłym rokiem przedstawia się województwo stanisławowskie, gdzie zniżka wpływów nastąpiła w 7 powiatach, zwyczajka zaś w 6, z czego 4 o przeszło 10%. Najlepiej rzecz się przedstawia w województwie tarnopolskim. Na 17 powiatów w 12 powiatach widoczne jest zwiększenie się ofiarności na Dar Narodowy, z czego w 10 o przeszło 10%. Najlepiej ze zbiórki wywiązały się miasta wojewódzkie, a więc: Lwów, Kraków, Stanisławów i Tarnopol. We wszystkich tych miastach wyniki zbiórki w r. 1935 są znacznie lepsze niż w roku poprzednim.

Nie we wszystkich powiatach winę za obniżenie się zbiórki ponoszą Koła T. S. L. Po bliższej analizie cyfr sprawozdań z roku 1935 i 1934 wykazuje się, że często zbiórka uliczna i rozsprzedaż wydawnictw, przeprowadzone przez placówki T. S. L. w roku 1935 dały większe wyniki niż w roku ubiegłym, jednak na zmniejszenie się ogólnej sumy wpływów z powiatu wpłynęło zmniejszenie się ofiarności na listy składkowe i za pośrednictwem zbiórki po szkołach. Fakty takie zachodzą w województwie krakowskim w pow. biańskim, brzeskim i nowosądeckim, w woj. lwowskim w pow. turczańskim, w woj. stanisławowskim w pow. horodeńskim, a w woj. tarnopolskim w pow. czortkowskim.

I naodwrot zwiększony wpływ z Daru Narodowego jest zasługą Kół T. S. L., zdarzają się bowiem, choć rzadko, takie wypadki, że nadwyżka wpływów z list składkowych i zbiórki po szkołach w ogólnej sumie zebranych w powiecie funduszów pokrywa z nadatkiem zmniejszenie się wpływów ze zbiórki przeprowadzonej przez Koła T. S. L. na miejscu. Takie wypadki zachodzą w woj. lwowskim w pow. dobromilskim i niżańskim, oraz w pow. kopyczyńskim woj. tarnopolskiego.

Stoimy w przededniu kampanji zbiórkowej na Dar Narodowy 3-go maja. Trudności, jakie nas w roku bieżącym czekają, są może większe niż były w roku ubiegłym w stosunku do lat poprzednich. Nie zrażajmy się nimi. Niech dobre wyniki zbiórki zeszłorocznej będą dla nas przykładem i zachętą. Starajmy się na wszystkich polach pobić nasz własny rekord, pamiętając, że dobre wyniki zbiórki zależą w wybitnej mierze od należytej jej organizacji.

ZESTAWIENIE WYNIKU ZBIÓRKI DARU NARODOWEGO 3 MAJA ZA ROK 1935

Powiat	Za pośrednictwem			Razem	W porów. z r. 1934
	list skład.	szkół	Kół TSL		
Województwo Krakowskie					
Biała	330·08	217·30	1.975·94	2.523·32	— 174·11
Bochnia	49·25	470·68	637·03	1.156·96	— 81·24
Brzesko	20·95	288·09	435·62	744·66	— 79·41
Chrzanów	333·50	287·01	1.223·47	1.843·98	— 931·34
Dąbrowa	46·50	168·61	253·77	468·88	+ 68·25
Gorlice	167·10	264·49	301·05	732·64	— 8·97
Jaśło	69·68	228·23	378—	675·91	+ 27·77
Kraków	141·10	534·88	852·05	1.528 03	— 128·60
Kraków m.	1.852·76	1.927·33	16.640·98	20.420·77	+ 1.260·99
Limanowa	28·95	148·44	225·76	403·15	+ 26·09
Mielec	40·83	196·37	301·17	538·37	+ 165·21
Myślenice	50·05	316·05	208·12	574·22	— 163—
Nowy Sącz	136·65	334·95	1.797·58	2.269·18	— 28·67
Nowy Targ	109·42	239·44	1.125·03	1.473·89	+ 528·12
Ropczyce	60—	211 06	240·41	511·47	— 280·25
Tarnów	144·45	263·48	1.239·54	1.647·47	— 305·39
Wadowice	101·20	398·78	708·45	1.208·43	— 415·58
Zywiec	199·40	251·07	820·03	1.270·50	— 387·45
Razem	3.881·87	6.746·26	29.363·70	39.991·83	— 907·58
Województwo Lwowskie					
Bóbrka	128·35	64·67	510·67	703·69	— 113·40
Brzozów	43·80	20—	379·17	442·97	+ 93·55
Dobromil	66·15	143·23	189·03	398·41	+ 6·30
Drohobycz	463·67	352·59	1.861·91	2.678·17	— 1.352·92
Gródek Jagiell.	11—	60·14	323·76	394·90	— 115·65
Jarosław	106·75	274·97	297·11	678·83	— 153·55
Jaworów	34·05	84·90	155·89	274·81	— 225·38
Kolbuszowa	13·70	22·37	162·50	198·57	— 117·15
Krosno	117·93	8·40	994·80	1.121·13	+ 118·55
Lesko	19·15	167·71	212·34	399·20	— 202·58
Lubaczów	15·45	122·28	336·31	474·04	+ 62·72
Lwów m.	11.860·02	2.567·75	10.438·50	24.866·27	+ 3.338·93
Lwów	43·66	127·96	700·81	872·43	— 193·45
Łańcut	60·55	202·67	415·88	679·10	+ 164·29
Mościska	21·10	109·86	169·53	300·49	— 157·75
Nisko	52·74	107·07	464·15	623·96	+ 24·47
Przemyśl	38·80	251·92	1.545·28	1.836—	— 761·88
Przeworsk	47·75	106·88	200·71	355·34	— 58·09
Rawa Ruska	87·99	114·09	823·78	1.025·86	— 31·28
Rudki	16·65	112·79	243·99	373·43	— 188·70
Rzeszów	217·22	208·06	1.152·62	1.577 90	+ 462·81
Sambor	76·75	293·69	370·91	741·35	— 258·25
Sanok	83·07	304·52	574·81	962·40	+ 87·71
Sokal	30·60	142·82	409·76	583·18	+ 185·49
Tarnobrzeg	100·17	254·32	450·51	805—	+ 191·76
Turka	10·70	70·42	122·50	203·62	— 22·95
Zółkiew	102·80	86·12	550·01	738·93	— 81·74
Razem	13.870·57	6.382·20	24.057·24	44.310·01	+ 701·86

Powiat	Za pośrednictwem			Razem	W porów. z r. 1934
	list skład.	szkół	Kół TSL		
Województwo Stanisławowskie					
Bohorodczany.	140	3655	2183	5978	— 438
Dolina	4002	27076	78460	1.09538	+ 7846
Horodenka	4937	12237	8007	25181	— 539
Kałuż	2210	16343	11191	29744	— 24178
Kołomyja	9377	21791	61084	92252	— 2780
Kosów	6215	9541	29369	45125	+ 15215
Nadwórna	12054	136—	60030	85684	+ 8862
Rohatyn	41—	17348	30296	51744	+ 16289
Śniatyn	13837	7811	22630	44278	— 14022
Stryj	14665	45907	68866	1.29438	+ 30945
Stanisławów	30684	23490	2.26630	2.80804	+ 1.45777
Łumacz	96—	15458	23750	48808	— 12519
Zydaczów	5290	16298	25786	47374	— 11669
Razem	1.17111	2.30555	6.48282	9.95948	+ 1.58789
Województwo Tarnopolskie					
Borszczów	11811	8151	46842	66804	+ 26991
Brody	13426	8098	52533	74057	+ 14025
Brzezany	2930	9118	50203	62251	+ 14023
Buczacz	2530	16885	53053	72468	+ 7628
Czortków	83—	4559	41761	54620	— 23809
Kamionka Str.	4595	7172	26019	37786	— 10818
Kopczyńce	1469	26808	22398	50675	+ 142
Podhajce	2975	12955	36825	52755	+ 8396
Przemysły	6833	12251	29150	48234	+ 9110
Radziechów	8050	12291	19762	40111	+ 7296
Skala	3348	9363	39445	52156	— 21315
Tarnopol	25725	36841	1.67176	2.29742	+ 86590
Trembowla	6820	19751	40477	67048	+ 39143
Zaleszczyki	6235	11230	19887	37352	+ 14002
Zbaraż	4591	12389	13004	39984	+ 15384
Zborów	27931	5986	6350	40267	— 539
Złoczów	13129	15062	79424	1.07615	+ 51383
Razem	1.50698	2.28918	7.54309	11.33925	+ 2.37632

ZESTAWIENIE OGÓLNE

Województwo	Za pośrednictwem			Razem	W porów. z r. 1934
	list skład.	szkół	Kół TSL		
Krakowskie	3.88187	6.74626	29.36370	39.99183	— 90758
Lwowskie	13.87057	6.38220	24.05724	44.31001	+ 70186
Stanisławowsk.	1.17111	2.30555	6.48282	9.95948	+ 1.58789
Tarnopolskie	1.50698	2.28918	7.54309	11.33925	+ 2.37632
Razem	20.43053	17.72319	67.44685	105.60057	+ 3.75849

KRONIKA T. S. L.**1) Z ZARZĄDU GŁÓWNEGO.****Audjencja Prezydjum Zarz. Główn. T. S. L.
u Pana Wojewody Krakowskiego.**

W dniu 25 stycznia 1936 r. Prezydjum Zarządu Głównego T. S. L. w osobach prezesa W. Ostrowskiego, wiceprezesa L. Osieckiego, sekretarzy J. Drezińskiego i Dr. M. Cichockiego, skarbnika J. Sokulskiego, wraz z dyrektorem biura F. Urbańczykiem było na audjencji u byłego Marszałka Sejmu a obecnego wojewody krakowskiego Dr. K. Świtalskiego. W ciągu dłuższej rozmowy p. Marszałek Świtalski wyraził żywe zainteresowanie dla działalności T. S. L.

Zarząd Główny T. S. L., w Krakowie,
ul. św. Anny 1. 5.

W styczniu 1936 r.

OKÓLNİK Nr. I.**W sprawie uchwał XXVIII Walnego Zjazdu.**

Obrazy ostatniego Walnego Zjazdu T. S. L. wydały obfity plon. Są nim liczne uchwały, stanowiące wnioski z rozważań trzech Komisji zjazdowych, a mianowicie Komisji bibliotecznej, Komisji pracy T. S. L. w mieście i Komisji pracy T. S. L. na wsi. Uchwały te zostały przyjęte przez Walny Zjazd jednomyślnie. Są więc one obowiązującą podstawą dla przyszłej pracy całego Towarzystwa, a w szczególności dla wszystkich Kół i Czytelni T. S. L.

Uchwały Walnego Zjazdu obejmują prawie, że całokształt działalności T. S. L. W szczególności stwarzają one zrąb ideologii Towarzystwa, dając szereg wytycznych, w jakim duchu ma się rozwijać działalność T. S. L., a zwłaszcza jakie cele społeczne ma mieć na oku.

Do tych uchwał należą uchwały I i II wysunięte przez Komisję pracy T. S. L. na wsi (str. 164 Przew. Ośw. z 1935 r.), oraz I—VI i XII z uchwał zaproponowanych przez Komisję pracy T. S. L. na wsi (str. 168—169 Przew. Ośw.).

Uchwały te winny stworzyć ramy ideowe dla wszystkich poczynań oświatowych T. S. L. To też Zarządy Kół powinny się zastanowić poważnie nad nimi, aby je jaknajszerszej uwzględnić w swej pracy.

Dlatego też uchwały XXXVIII Walnego Zjazdu wymagają szczególnie poważnego potraktowania, zarówno ze strony Zarządu Głównego Towarzystwa, jak i poszczególnych organów Towarzystwa, aż do Zarządów Kół włącznie.

Zarząd Główny Towarzystwa w związku z tem wyda szereg instrukcyj i okólników, a od Zarządów Kół będzie wymagać należytego wprowadzenia ich w życie.

Wszystkie uchwały Walnego Zjazdu zostały wydrukowane w nr. 5 (wrzesień—październik) Przewodnika Oświatowego razem ze sprawozdaniem z Walnego Zjazdu. Ponadto uchwalone wnioski Komisji pracy T. S. L. na wsi zostały wydrukowane w „Programie Pracy T. S. L.” za miesiąc listopad 1935 r. Zarządy Kół i Czytelni T. S. L. mają więc możliwość dokładnego zapoznania się z treścią wszystkich uchwał. Ponadto wydrukowano w Przewodniku Oświatowym, nr. 6 (listopad—grudzień) referat zjazdowy Dra Studentowicza, omawiający szeroko sprawę pracy T. S. L. w miastach i miasteczkach.

Zarząd Główny T. S. L. nakłada na wszystkie Zarządy Kół obowiązek dokładnego zapoznania się z treścią wszystkich uchwał. W tym celu winno się odbyć osobno (jedno lub nawet kilka)

zebranie Zarządu każdego Koła, na którym zostaną omówione uchwały Walnego Zjazdu. Uchwały Zjazdu powinny być nie tylko odczytane, ale i zreferowane w celu należytego wyjaśnienia ich treści i celu członkom Zarządu. Niezależnie od zebrań Zarządu Koła, pożądane są ogólne zebrania członków każdego Koła, w celu spopularyzowania wśród szerszego ogółu członków zadań i programu pracy Towarzystwa.

Zarządy Kół, do których należą Czytelnie T. S. L. w okolicznych wsiach, powinny zapoznać Zarządy tych Czytelni specjalnie z uchwałami odnoszącymi się do pracy T. S. L. na wsi, które były wydrukowane w ostatnim numerze „Programu Pracy T. S. L.“.

Sprawy bibliotek i czytelni.

W najbliższym czasie Zarząd Główny Towarzystwa wyda zarządzenia w formie okólników i instrukcyj, w sprawie reorganizacji stałych bibliotek T. S. L., popierania Bibliotek Powiatowych T. S. L., rozbudowy sieci bibliotecznej i innych spraw poruszonych w uchwałach Walnego Zjazdu.

Obecnie porusza się niektóre sprawy.

Miejskie czytelnie czasopism.

Osobna uchwała Walnego Zjazdu została poświęconą sprawie zakładania przez Koła T. S. L. czytelni czasopism po miastach. Jest to jedna z bardzo ważnych spraw w całości prac T. S. L. Czytelnie czasopism powinny być naturalnym dopełnieniem bibliotek przy Kołach T. S. L. Biblioteki i czytelnie czasopism przy właściwej ich organizacji powinny stać się ogniskami życia kulturalnego (a nawet i towarzyskiego) po miastach. Wymaga to przemyślanego planu i należytego obmyślenia wszystkich szczegółów przy zakładaniu czytelni czasopism.

Założenie czytelni czasopism wymaga poważniejszych stałych dochodów i wydatków. Dlatego też Walny Zjazd, pomimo rozumienia wielkiej wagi tej formy pracy, ograniczył się do polecenia tej sprawy osobną uchwałą szczególnej uwadze Zarządów Kół po miastach i miasteczkach: Zarząd Główny T. S. L., nie mogąc przyjść sam z pomocą, oczekuje, że Zarządy Kół, jak to już niektóre z nich uczyniły, zajmą się jaknajpoważniej sprawą założenia u siebie czytelni czasopism.

Zespoły dobrego czytania.

W zimowym sezonie pracy staje się aktualną sprawą popierania i właściwego rozwoju czytelnictwa książek. Wiąże się z tem akcja tworzenia po Kołach i Czytelniach zespołów dobrego czytania. Zarząd Główny T. S. L. zachęca Zarządy Kół i Czytelni do udziału w tej akcji. Po szczegółowe wskazówki należy się zwracać do obwodowych instruktorów oświaty pozaszkolnej.

Wskazujemy tu równocześnie na następujące broszury, zawierające wskazówki:

- 1) „Konkursy czytania w r. 1933/34“. Warszawa 1934. Centralny Komitet dla Spraw Młodzieży Wiejskiej.
- 2) K. Banach: „Konkurs dobrego czytania książki“. Warszawa 1933.

Dobór bibliotekarzy.

Biblioteki T. S. L. ponoszą niejednokrotnie poważną szkodę przez nieodpowiedni wybór bibliotekarzy na walnych zebraniach. Dlatego też Walny Zjazd zalecił Zarządowi Kół obsadzenie stanowisk bibliotekarzy osobami odpowiednio do tego przygotowanymi.

Przygotowaniem tem w rzeczywistości może być tylko ukończenie odpowiedniego kursu. Ponieważ osób, mających za sobą kurs bibliotekarski jest bardzo mało, przeto Zarząd Główny zaleca wybierać na bibliotekarzy osoby zaimbowane w czytelnictwie i kochające książkę, oraz mające pewną praktykę w prowadzeniu biblioteki, oraz wysyłać bibliotekarzy Kół na kursy biblioteczne, organizowane przez władze szkolne lub przez T. S. L. Jeżeli

zdarzy się sposobność wysłania bibliotekarza Koła na kurs, należy to uczynić bez względu na lata jego praktyki. Jeżeli bibliotekarz, z jakichkolwiek powodów, nie może wziąć udziału w kursie należy wysłać bezwarunkowo inną osobę, mającą warunki stania się dobrym bibliotekarzem, tą też osobę należy powołać przy najbliższej sposobności na bibliotekarza Koła.

W bibliotekach większych, które stać na utrzymanie pracownika płatnego, bibliotekarz może mieć nieco inny charakter. Może on być tym członkiem Zarządu Koła, który sprawuje nadzór nad biblioteką i pracą bibliotekarza (bibliotekarki) płatnego, który bezwarunkowo powinien być osobą wyszkoloną w bibliotekarstwie.

Program pracy T. S. L.

Zarząd Główny zwraca uwagę Zarządów Kół na jedną z uchwał Walnego Zjazdu, która zaleca Zarządom Kół i Czytelnім jaknajpełniejsze wykorzystywanie materiałów, zawartych w „Programie Pracy T. S. L.“, Zarządy Kół, które tego dotąd nie uczyniły, winny zaprenumerować „Program Pracy T. S. L.“ (2 zł. rocznie) i dopilnować, aby „Program Pracy T. S. L.“ był prenumerowany przez wszystkie Czytelnie, do nich przynależne.

Tygodnik.

Sekcja Wschodnia Zarządu Głównego T. S. L. rozpoczęła z dniem 1 stycznia 1936 r. wydawnictwo tygodnika dla szerokich mas p. t. „Nasza Praca“. Czasopismo to o objętości 8 stron kosztuje w rocznej prenumeracie 3 zł. Wydawnictwo to musi być samowystarczalnem finansowo. Dlatego też zgodnie z uchwałą Walnego Zjazdu zwracamy się do Zarządów Kół o poparcie tego wydawnictwa przez skłonienie wszystkich Czytelnі oraz Polaków na swym terenie do zaprenumerowania tygodnika.

Bezrobotni.

We wszystkich miejscowościach, gdzie daje się odczuć bezrobocie, Zarządy Kół powinny pomyśleć o zorganizowaniu dla nich pomocy kulturalnej. Wszędzie, gdzie to jest możliwe należy tworzyć kursy zawodowe dla bezrobotnych, dawać ulgi w korzystaniu z bibliotek, a gdzie są ku temu warunki zakładać świetlice.

Analfabetyzm.

Zarządy Kół winny również zwrócić uwagę na zagadnienie analfabetyzmu.

W zwalczaniu analfabetyzmu i przeciwdziałaniu analfabetyzmowi powrotnemu mamy do dyspozycji dwa najskuteczniejsze środki, a mianowicie: kursy początkowe i książki.

Przy organizowaniu kursów początkowych winniśmy zwrócić uwagę także na służbę domową po miastach, wśród której znajduje się wiele osób nie umiejących pisać i czytać. Kursy początkowe powinny objąć nietylko naukę pisania i czytania, ale również podstawowe wiadomości obywatelskie.

Przy organizacji kursów początkowych (jak i dokszałcających) użytecznym będzie „Program kursów wieczorowych oświaty pozaszkolnej“ wydany we Lwowie 1933 r. lub (na terenie woj. krakowskiego) „Program kursów wieczorowych dla dorosłych i młodocianych“ wydany w Poznaniu 1933 roku.

Przy rozpoczęciu jakiegokolwiek systematycznej pracy, a więc i kursów wieczorowych, należy zawiadomić Zarząd Główny, podając jaknajwięcej szczegółów. Wiadomości te wyzyska Zarząd Główny zarówno w „Przewodniku Oświatowym“, jak i w komunikatach prasowych.

Kursy początkowe i dokszałcające organizują również i inne czyniki poza T. S. L., jak np. kierownictwa miejscowych szkół publicznych. W każdym takim wypadku Zarządy Kół T. S. L. powinny współdziałać z organizatorami kursu, jednając uczestników kursu wszelkimi dostępnymi sposobami.

Sekretarz:
Jan Dreziński

Prezes:
Witold Ostrowski

Zarząd Główny T. S. L.
Sekcja Wschodnia we Lwowie.

Lwów, dnia 12 lutego 1936.

OKÓLNIK Nr. III.

W sprawie budowy domów ludowych.

Do Zarządów Związków Okręgowych, Związków Powiatowych i Kół T. S. L. na terenie Sekcji Wschodniej.

Od roku 1930 Zarząd Główny Towarzystwa, wykonując uchwały Walnego Zjazdu w Nowym Sączu, w licznych okólnikach na Walnych Zjazdach i przy okazji lustracji Kół, zalecał jaknajwiększą ostrożność przy budowie nowych domów ludowych. Zarząd Główny zastrzegał sobie zawsze decyzję co do udzielania pozwolenia na budowę domu i niejednokrotnie stanowczo zakazywał rozpoczęcia budowy, o ile nie było realnego planu finansowania budowy.

Należy stwierdzić, że pięcioletni okres hamowania wybujałej gorączki budowania domów, dobrze wpłynął na finansową gospodarkę naszych placówek. Dużo zaciągniętych zobowiązań spłacono lub uregulowano.

Wobec znacznego wzrostu i rozwoju pracy oświatowej na wsi, wobec żywiołowego dążenia ludności w licznych powiatach do budowy domów i wobec konieczności przeciwstawienia się ożywionej akcji drugiej ludności, Zarząd Główny T. S. L. we Lwowie zachęca Koła T. S. L., a zwłaszcza Związki Powiatowe, do których należy ewidencja i administracja domów ludowych, do rozważenia możliwości budowy domów ludowych na swoim terenie, oczywiście z zastrzeżeniem prawa ostatecznej decyzji Zarządowi Głównemu.

Pozatem Zarząd Główny zaleca do rozważenia poniższe ogólne uwagi:

Dom Ludowy na wsi musi być ściśle przystosowany do potrzeb danej gminy. Powinien mieścić w sobie wszystkie polskie organizacje, które działają na terenie gminy. W domu polskim powinny przeto znaleźć pomieszczenie wszystkie społeczne organizacje, a także gospodarcze, jak: mleczarnie rejonowe, kasy Stefczyka, Oddziały M. T. R., Kółka rolnicze, Straż Ogniowa, Strzelec, organizacje młodzieżowe, organizacje kobiet, tak, aby w domu ludowym, który formalnie jest własnością T. S. L., całe życie wsi się mieściło. Poszczególne organizacje otrzymują lokale na podstawie zawartych umów, przyczem płacą czynsze w takich wysokościach, by suma ich wystarczała na administrację domu i potrzebne remonty.

W siedzibach Władz powiatowych, o ile dotąd niema — należy tworzyć Kuratorja Budowy Domów Ludowych. Do Zarządu należy wybrać przedstawicieli poszczególnych ważniejszych organizacji. Ponieważ cała ta praca winna być organizowaną w ścisłym kontakcie z Władzami należy się porozumieć z miejscowym Starostą, co do osoby przewodniczącego i planu pracy Kuratorjum. Komitety lokalne po gminach, mające zamiar przystąpić do budowy domów ludowych, przedstawiają Powiatowemu Kuratorjum projekt domu o potrzebnych rozmiarach, wykaz robót, które będą wykonane bezpłatnie przez mieszkańców gminy, grunt posiadany na budowę domu, lub projekt uzyskania gruntu, a wkońcu wysokość gotówki, którą Komitet w gminie potrafi zebrać. Kuratorjum bada warunki i realność zamierzenia, opracowuje szczegółowy plan i kosztorys, obmyśla środki zdobycia potrzebnej gotówki, przeprowadza intabulację gruntu na T. S. L.

Intabulacja powinna być zawsze przeprowadzona na T. S. L., bo wtedy jest z jednej strony bezwzględna pewność, że dom nazawsze zostanie polski, a z drugiej strony oparcie się o najsilniejszą polską instytucję społeczną, pracującą prawie 50 lat na tych ziemiach i posiadającą niewątpliwie prawie zawsze wśród organizacji istniejących w danej wsi największą ilość członków, daje gwarancję, że dom będzie własnością całej polskiej ludności danej wsi, stwarza możliwość uzyskania pomocy przy budowie, jak również pomocy w przyszłości, gdy będzie potrzeba remontu domu, lub jego rozszerzenia. T. S. L. oczywiście jako tabularny właściciel daje do-

stateczną gwarancję dotrzymania wszelkich umów, które będą zawarte z organizacjami polskimi, mieszczącemi się w danym domu ludowym.

Koła T. S. L. przeto, czy też Kuratorja Budowy Domów Ludowych, przedkładają plany akcji budowy domów ludowych, wraz z planem finansowym, Zarządowi Głównemu T. S. L. we Lwowie, który sprawę budowy rozważy i w razie korzystnej kalkulacji — budowę zatwierdzi.

W miarę potrzeby będzie mógł Zarząd Główny dostarczyć planów technicznych tam, gdzie miejscowemi siłami byłoby trudno je wykonać.

Funkcje Kuratorjum Budowy Domów mogą też wykonywać Powiatowe Komisje Porozumiewawcze, o ile tworzenie odrębnej instytucji uważano by za niekonieczne.

Zarząd Główny, przywiązując wielką wagę do ujęcia w planową akcję budowę domów ludowych, będzie się starał każdą zdrową inicjatywę poprzeć i w miarę swych możliwości realnie dopomóc do zakończenia budowy.

Sekretarz:

Marja Bednarska wr.

Wiceprezes:

Dr. Stefan Uhma wr.

2) Z ŻYCIA KÓŁ I CZYTELŃ.

Zjazd sąsiedzki Czytelń T. S. L. w Paszynie (pow. Nowy Sącz).

W niedzielę dnia 17. listopada r. z. odbył się w Paszynie Zjazd sąsiedzki Czytelń T. S. L. Uczestniczyła w nim młodzież z Czytelń w Paszynie, Falkowej, Mystkowic i Cieniawie w liczbie około 100 osób, nauczycielstwo pobliskich szkół, prezes okręgu T. S. L. p. inż. Cyło, instruktor oświatowy p. Marcinek i p. prof. Pawłowski z ramienia nowosądeckiego Koła T. S. L.

Program zjazdu opracowała i wykonała Czytelnia w Paszynie. Na program złożyły się 2 referaty: a) «Co Czytelnia i jej świetlica daje dziewczętom», b) «Jak pracuje miejscowa Czytelnia i jej świetlica», oraz bardzo udatne pokazy pracy świetlicowej poważnej i rozrywkowej. Ostatnim punktem programu były zabawy towarzyskie (bez tańców). Zjazd wypadł doskonale. Uczestnicy Zjazdu czuli się jak u siebie w domu i przytem wiele skorzystali, gdyż świetlica w Paszynie jest prowadzona bardzo dobrze.

Konferencja w sprawie organizowania zespołów samokształceniowych w Nowym Sączu.

W listopadzie zwołało nowosądeckie Koło T. S. L. Konferencję w sprawie organizowania w Czytelniach T. S. L. zespołów samokształceniowych. Wzięli w niej udział prócz członków Komisji Oświatowej Koła, kandydaci i kandydatki na członków zespołów samokształceniowych oraz referenci oświatowi z 6 zaproszonych na konferencję Czytelń (Dąbrówka Polska, Falkowa, Librantowa, Siedlce, Paszyn).

Przedmiotem konferencji było zagadnienie samokształcenia młodzieży wiejskiej, a następnie konkurs opisu wsi. Obie te sprawy referował Instruktor Oświatowy p. Marcinek. Dyskusja była ożywiona i rzeczowa, co pozwala żywić nadzieję, że sprawy samokształcenia będą traktowane poważnie. Doraźnym wynikiem obrad

jest zorganizowanie w wymienionych Czytelniach doświadczalnych zespołów opisu wsi. Ponieważ Czytelnie te leżą w pobliżu Nowego Sącza, możliwe będzie współdziałanie z ich pracą i kontrolowanie jej przebiegu.

Konferencja Powiatowa T. S. L. w Limanowej odbyła się w dniu 8 grudnia 1935 r., przy udziale prezesa Okręgu T. S. L. z Nowego Sącza i instruktora Oświatowego.

Odwiedziny sąsiedzkie.

W listopadzie r. z. odwiedziła Czytelnia T. S. L. w Trzcinicy Czytelnię T. S. L. w Osobnicy (pow. Jasło), która przygotowała przedstawienie amatorskie. Po przedstawieniu spędzono czas na zabawach towarzyskich.

Uroczystości «*Oplatka*» w Czytelniach T. S. L. odbyły się w Paszynie, Biczycach, Librantowej, Świniarsku, Barcicach, Siolkowej, Dąbrówce Polskiej i w Siedlcach, okręgu nowosądeckiego, w których wzięli także udział delegaci Zarządu Okręgowego lub Koła T. S. L. z Nowego Sącza.

Staraniem Koła T. S. L. w *Samborze, Zbarażu, Rymanowie i Radzymnie* odbył się w ciągu miesiąca grudnia r. z. *Tydzień Oświaty pozaszkolnej* w tych miejscowościach oraz na obszarze przynależnych im Czytelni i Kół wiejskich. W okresie trwania «*Tygodnia O. P.*» urządzono wiece oświatowe z licznym udziałem miejscowej ludności, zbiórki uliczne i różne imprezy dochodowo-propagandowe.

Powiatowy Zjazd delegatów T. S. L. w Złoczowie.

W listopadzie r. z. odbył się w Złoczowie powiatowy zjazd delegatów Kół i Czytelni T. S. L. pod przew. p. insp. Żychiewicza, w obecności delegatów okręgu p. wiceprezesa Opali przy współudziale 40 przedstawicieli placówek T. S. L. Przedmiotem obrad były sprawy organizacyjne, koordynacji pracy społecznej różnych organizacji i programu pracy na okres zimowy i wiosenny. Wkońcu dokonano wyboru Zarządu.

Założenie Akademickiej Czytelni T. S. L. w Złoczowie.

Spoczątkiem stycznia b. r. nastąpiło uroczyste otwarcie Czytelni Akademickiej T. S. L., zorganizowanej staraniem miejscowego Koła. Czytelnia od razu przystąpiła do żywej współpracy z miejscowym Kolem.

Powiatowy Zjazd oświatowy w Tarnopolu odbył się dnia 4 grudnia r. z. w sali wykładowej T. S. L. pod przew. p. starosty Malickiego, jako wiceprezesa Zw. Pow. T. S. L. przy udziale kilkuset delegatów, zapelniających szczerlnie salę główną, salę posiedzeń i korytarz. Wysłuchano referatów oświatowych i organizacyjnych pp. wiz. Błażewskiego i dra Orlińskiego, oraz referatów na temat organizowania życia gospodarczego pp. inżynierów Dołęgowskiego

i Schweitzera. W ożywionej dyskusji brali udział przeważnie delegaci-włościanie, wypowiadając się szczerze i rzeczowo w kwestiach, w referatach poruszonych. Nastrój na zebraniach tak wybitnie i korzystnie odbiegający od zgromadzeń w takiej masie odbytych, świadczy wymownie o dokonywujących się wśród naszego włościanstwa zmianach psychicznych, nacechowanych zaufaniem do kierownictwa T. S. L. i wiarą w powodzenie obecnie podjętych organizacyj gospodarczych. Duże wrażenie wywarło na zebranych zestawienie obrotów polskich a ukraińskich w odnośnych spółdzielniach, pozostających w stosunku 1 polskich a 10 ukraińskich. Należy z pełnem zadowoleniem podkreślić, że ujawnienie tego, jakoteż innych argumentów, domagających się stosowania celowych środków dla podniesienia polskiego życia kulturalnego, wolne było od wszelkich ujemnych uczuć i reakcyj. Zebrani dali wyraz potrzebie pogłębienia dobrego współżycia z ludnością ukraińską, wyrażając tylko w sposób podkreślenia godny najbardziej zdecydowaną wolę w kierunku ożywienia pracy nad podniesieniem uświadomienia narodowego ludu i wzmocnieniem jego wartości kulturalnej i gospodarczej.

Naostatku uchwalono szereg rezolucyj, powierzając ich wykonanie władzom T. S. L.

T. S. L. w województwie tarnopolskiem.

W grudniu i styczniu pozatem szereg Kół i Czytelń T. S. L. wojew. tarnopolskiego przeprowadziło zebrania, na których omawiano wyłyczne pracy T. S. L. i sprawy organizacyjne w myśl wskazań ostatniego Walnego Zjazdu. W wielu ośrodkach odbył się wspólny «Oplatek» dla miejscowych organizacyj społecznych z udziałem duchowieństwa i nauczycielstwa. Na zebraniach poruszano konieczność zwiększenia zapasu książek w bibliotekach i tworzenia nowych placówek bibliotecznych.

3) NOWE PLACÓWKI T. S. L.

Nowa Szkoła Powszechna w Brzezynie (pow. Stanisławów).

W dniu 15 grudnia 1935 r. odbyło się uroczyste otwarcie nowo założonej szkoły powszechnej T. S. L. w Brzezynie (pow. Stanisławów), w obecności przedstawicieli Duchowieństwa, Samorządu, Władz szkolnych, Delegatów T. S. L. i miejscowej ludności. Po przemówieniach, dzieci odśpiewały pieśni patriotyczne i ludowe, tudzież wypowiedziały kilka wierszyków. Po otwarciu szkoły założono Czytelnię T. S. L. Zaznaczyć trzeba, że w Brzezynie nie było zupełnie szkoły, a dzieci musiały chodzić na naukę do sąsiednich wsi, oddalonych od 4—6 km. Obecnie wszystkie dzieci tej miejscowości w liczbie 53 uczęszczają do nowootwartej szkoły T. S. L.

Na obszarze Sekcji Wschodniej Zarządu Głównego T. S. L. powstały staraniem Koła T. S. L. w Samborze nowe Czytelnie w *Uhercach Zapłatyńskich, Strzałkowicach, Strzeliskach Starych*, Koło T. S. L. w Sanoku utworzyło Czytelnie w *Dąbrowce Ruskiej, Dobrej Szlacheckiej, Nowosielcach-Gniewosz, Żahutyniu*. Koło T. S. L. w Rudzie (pow. Żydaczów) założyło cztery Czytelnie, a to: w *Dalekiem, Obrażnicy, Nowem Siole i Żyrowie*, organizując zarazem świetlice i wysyłając kandydatów na kurs przodowników.

Założenie Czytelni T. S. L. w Wiśniczu Starym (pow. Bochnia).

Zarząd Koła w Wiśniczu Nowym (pow. Bochnia) zawiązał w dniu 15 grudnia 1935 r. we wsi *Wiśnicz Stary* Czytelnię T. S. L. Do Zarządu wybrano p. Józefa Błoniarza jako prezesa, p. Jadwigę Słoneczyńską jako zast. przew., p. Martę Łazowską sekr., p. Genowefę Trojak zast. sekr., p. Stefanję Gurbielówną skarbn., p. Jana Guta zast. skarbn. i p. Władysława Kędronia oraz p. Feliksa Musiała członk. zarządu. Komisja kontrolująca: p. Adolf Cholewa, p. Józef Kukła, Jan Łazowski i Tadeusz Kukła (zast.). Zapisanych członków 26.

Nowe Koło T. S. L. w Kościelcu (pow. Chrzanów) zawiązane zostało w dniu 30 stycznia 1936 r. W skład Zarządu Koła weszli: Ludwika Urzędowska kier. szkoły, jako przewodnicząca, Stan. Wiklacz, em. kier. szkoły, jako zast. przew., Irena Kubieczkówna jako sekretarz. Stan. Deda zast. sekr., Kazimierz Strycharski skarbnik, Józef Łabaj bibliotekarz.

Koło w Koźmicach Małych (powiat krakowski) odbyło zebranie organizacyjne w dniu 7 grudnia 1935 r., na którym wybrano Zarząd Koła w składzie: Fr. Surówka prezes, Fr. Dańda zast. przew., E. Tatarzanka sekr., H. Tatarzanka zast. sekr., Wł. Tatara skarbn., M. Surówczanka zast. skarbn., A. Batko bibliotekarz, H. Jochaczówna zast. bibliotek. Komisja kontrolująca: przew. Fr. Batko; członkowie: W. Grabek i Jan Surówka. Nowe Koło postanowiło zaraz zorganizować bibliotekę i świetlicę.

INFORMACJE O KSIĄŻKACH.

Prof. Zdzisław Ludkiewicz: *Ustrój rolny Polski i jego niedomagania*. Warszawa 1935 r. «Biblioteczka przysposobienia rolniczego» nr. 19, stron 91. Cena 50 groszy.

Należy zwrócić na tę książkę uwagę każdego pracownika oświatowego na wsi. Porusza ona bowiem w formie przystępnej i dla każdego zrozumiałej wiele bardzo ważnych zagadnień, związanych nie tylko ze sprawą naprawy ustroju rolnego, lecz także rozwoju kultury wsi wogóle.

Książka prof. Ludkiewicza objaśnia sposób powstania dzisiejszego ustroju rolnego Polski, podaje jego niedomagania, sta-

wia w sposób jasny szereg problemów, które musi rozwiązać obecne pokolenie, oraz wskazuje szereg możliwości naprawy.

Książka nadaje się w wybitnym stopniu dla zespołów samokształceniowych, a to zarówno ze względu na swój układ, ułatwiający dyskusje i pisemne przeprowadzenie jej treści, jak i ze względu na wyraźne, a przytem przystępne rozgraniczanie wielu podstawowych pojęć.

Książkę zdobi przeszło 20 ładnych ilustracyj.

Przewodnik świetlicowy. Cz. II Lokal i jego urządzenie. Praca zbiorowa w 7 częściach pod redakcją Walentego Regulskiego, str. 147. Warszawa 1926 r. Cena 2 zł. 80 gr.

Z szeroko zakreślonej pracy ukazał się narazie tom drugi, omawiający lokal świetlicowy i jego urządzenie. Składa się on z 3 części poprzedzonych słowem wstępnym prof. Jastrzębowskiego. Pierwsza część napisana przez Gotę i Adama Jabłońskich, opisuje lokal świetlicowy i jego urządzenie, w szczególności elementy dekoracyjne i użytkowe świetlicy, dekoracje okolicznościowe i materiały do urządzenia wnętrza świetlicy.

W drugiej części Helena Kenar omawia urządzenie świetlicy, zwłaszcza jej wnętrza i wykonanie mebli.

W ostatniej części Tadeusz Lipski podaje szereg projektów dekoracyjnej okolicznościowych.

Podnosi wybitnie wartość książki 80 ilustracyj, z których poważna ilość jest reprodukcją projektów dekoracyjnych.

Pracownicy świetlicowi przeczytają tę książkę z pożytkiem. Podsunie im ona wiele myśli krytycznych na temat urządzenia świetlic, w których pracują. Rozważenie tych wątpliwości i skorzystanie z konkretnych wskazówek omawianej książki wyjdzie na dobre ich świetlicy.

Jerzy Michałowski: *Wieś nie ma pracy. Wywiad społeczny w powiecie rzeszowskim.* Warszawa 1935 r.

Z ramienia Instytutu Spraw Społecznych przeprowadził autor w powiecie rzeszowskim badania nad sytuacją gospodarczą polskiej wsi w dobie kryzysu (1934). Autor przedstawia w swej pracy strukturę rolną pow. rzeszowskiego, wielkość produkcji, organizację zbytu, stan zadłużenia i kredytu, warunki bytu (konsumpcja, oświata i t. p.) i problem ludnościowy.

W pracy Michałowskiego znajdujemy jaskrawy obraz przedludnienia wsi (60.000 zbędnych zawodowo mieszkańców) oraz jej nędzy. Choć autor nie ujął niektórych momentów zasadniczych, obraz wsi jest zgodny z rzeczywistością i dlatego praca ta, napisana jasnym językiem, zasługuje na uważne przeczytanie i na zreferowanie jej na zebraniach dyskusyjnych w Kołach T. S. L. Jest to wskazane tem więcej, że sytuacja wielu powiatów jest taką samą, a poznanie rzeczywistości jest zawsze nieodzownym warunkiem jej przezwyciężenia.

KOMUNIKATY.

«Nasza Praca», tygodnik wydawany przez Zarząd Główny T. S. L. we Lwowie, prenumerata roczna 3 zł., wychodzi regularnie w odstępach tygodniowych. Dotąd ukazało się 8 numerów informujących w sposób przystępny o wszystkich przejawach życia polskiego i ważniejszych zjawiskach świata współczesnego. Szczególnie interesującym jest ostatni numer (8), poświęcony 90-tej rocznicy powstania chochołowskiego. Wszystkie Koła i Czytelnie T. S. L. niech rozwiną propagandę w kierunku jednania prenumeratorów tego bardzo taniego czasopisma, przeznaczonego przede wszystkim dla szerokich rzesz włościańskich. Adres redakcji i administracji: «Nasza Praca», Lwów ul. Czarnieckiego 1. I. p.

«Myśmy Przyszłością». Biuletyn wydawany przez Zarząd Związku Powiat. T. S. L. w Krakowie, dla członków Kół i Czytelń T. S. L. w powiecie krakowskim, stawia sobie za cel podniesienie kulturalne wsi polskiej. W dwóch numerach biuletynu ukazały się artykuły, dające pewne wskazówki należytego funkcjonowania placówek T. S. L., jak: «Niedzielny Uniwersytet Wiejski», «Czy tylko zabawa ma być treścią pracy świełlicowej». «Praca bibliotekarza w bibliotece ruchomej», obok przeglądu pracy w dziale «Jak pracujemy» i komunikatów.

ZARZĄD GŁÓWNY TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ
W KRAKOWIE, ŚW. ANNY 5

zawiadamia, że posiada

WYPOŻYCZALNIĘ PRZEŻROCZY

złożoną z 400 seryj z dziedziny: religji, historii, sztuki, literatury, geografji, higieny, przyrody, rolnictwa, techniki oraz bajek.

Oplata za wypożyczenie wynosi 1— zł. za serję zawierającą najmniej 20 sztuk przeżrocz, na przeciąg jednego tygodnia, za serję mniejszą lub pojedyncze przeżrocza po 5 gr. za sztukę.

Wypożyczalnia czynna codziennie od godz. 9—14 i 17—19.

Na prowincję wysyła się za pobraniem pocztowem.

Wydaje Zarząd Główny T. S. L. w Krakowie.

Redaktor odpowiedzialny: Dr Marjan Gluth.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI: KRAKÓW, UL. ŚW. ANNY 5.
Przedpłata roczna 6.— Zł. — Cena pojedynczego numeru 1 Zł. 25 gr.

Wielkanocne
kartki
święteczne

obejmujące nowe typy ludowe

Wydawnictwo

Towarzystwa Szkoły Ludowej

Serja z 12 sztuk — cena 1 zł. 20 gr.

Dla Kół i Czytelń T. S. L. cena serji 75 gr.

Zamawiać

w Dziale Wydawnictw T. S. L.

Kraków, św. Anny 5

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU KRAKOWSKIEGO

Telefony Nr. 101-03, 115-97, 131-73

r o k z a łoż e n i a 1 8 8 2

Rk żyrowy w Banku Polskim
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 400.347

Biura czynne dla stron od 8—13 $\frac{1}{2}$ godz.

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe na książeczki oprocentowując je przy półrocznej kapitalizacji na $5^0/0$, $5^{1/4} 0/0$, $5^{1/2} 0/0$ — zależnie od terminu wypowiedzenia.

Ogólna suma wkładów wynosi **28.000.000— zł.**

Ilość książeczek oszczędnościowych **32.000.**

Bezwzględna tajemnica wkładek ustawowo zagwarantowana.

Pewność lokaty.

Prowadzi rachunki czekowe.

Nowością jest zainstalowany na zewnątrz budynku Kasy SKARBIEC-AUTOMAT, pierwsze tego rodzaju urządzenie w Polsce, pozwalające o każdej porze dnia i nocy oddać na przechowanie - gotówkę i inne wartości — ważne szczególnie dla kupców.

Za bezpieczeństwo wkładów ręczy powiat krakowski całym swym majątkiem i siłą podatkową.

Majątek własny Kasy wynosi około **5.000.000— zł.**

4 własne gmachy.
